

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

معاونت آموزش

اداره امتحانات کتبی

بسمه تعالی

امتحانات تجدیدی - شهریور ۱۳۸۹

پاسخنامه

پایه :	۱	موضوع :	نحو ۱
تاریخ :	۸۹/۶/۲۵	ساعت :	۱۰/۳۰

نام کتاب: بدایة النحو، از المقصد الأول: المرفوعات تا پایان کتاب

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سوال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه، به سوال آخر نمره داده نمی شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

تستی:

- در کدام یک از موارد زیر آوردن تاء تأنیث ممنوع است؟ أ ۱۱۰/۳ (ع: ۳: ۱)
 - ما جاءت إلا أمك ☒
 - الرجال قامت ☐
 - قامت يوم الجمعة هند ☐
 - طلعت الشمس ☐
- المفعول فيه إسم يدلّ على زمان الحدث أو مكانه على تقدير أ ۱۷۶/۱ (ع: ۱: ۲)
 - معنى «فی» قبله ☒
 - لفظ «فی» قبله ☐
 - لفظ «ظرف» قبله ☐
 - لفظ «زمان» أو «مكان» قبله ☐
- النسبة التقييدية التي بين اسم ولفظ آخر وتوجب لثانيهما الجرّ دائماً هي د ۲۰۹/۱ (ع: ۱: ۱)
 - الاسناد ☐
 - المركّب الاضافي ☐
 - المركّب الاسنادي ☐
 - الإضافة ☒
- اگر اسم تفضیل مجرد از الف و لام و اضافه باشد واجب است. ب ۲۷۱/۴ (ع: ۱: ۲)
 - ذکر تمییز بعد از آن ☐
 - مصاحبت آن با «من» ☒
 - مطابقت آن با موصوف ☐
 - فاصله بین آن و مفضلّ علیه ☐

تشریحی:

- دو مورد از موارد وجوبی حذف خبر را همراه با مثال بنویسید. ۱۲۴/۳ (ع: ۳: ۲)
 - بعد از لولای امتناعیه اگر خبر آن از افعال عموم باشد. «لولا أنت يا على لم يعرف المؤمنون بعدی».
 - هنگامی که لفظ مبتدا صریح در قسم باشد، «لعمرك إنهم لفی سكرتهم يعمهون» یعنی «لعمرك قسمی».
 - بعد از واو مصاحبه: الطالب والاجتهاد یعنی متلازمان.
- دو شرط از شروط حذف نون در مضارع مجزوم از فعل «كان» را بنویسید. ۱۳۲/۱ (ع: ۱: ۲)
 - مضارع، مجزوم به سکون باشد. ۲. بعد از آن، ساکن نباشد. ۳. بعد از آن، ضمیر متصل منصوبی نباشد.
- فرق مفعول فیه مختصّ و مبهم را نوشته، برای هریک مثالی بنویسید. ۱۷۶/۸ (ع: ۳: ۲)

مفعول فیه مختصّ اسمی است که دلالت بر قدر معینی از زمان یا مکان دارد مانند یوم یا دار.

ولی مفعول فیه مبهم اسمی است که دلالت بر قدر معینی از زمان یا مکان ندارد مانند حین و جهات شش گانه.
- نقش کلمات مشخص شده را بنویسید. ۱۸۲/۲ و ۱۹۰/۹ و ۱۷۲/۱۴ و ۱۸۸/۶ (ع: ۳: ۲)
 - الله خیر حافظاً: ج. تمییز
 - فانفجرت منه اثنتا عشرة عیناً: ج. تمییز
 - خلق الإنسان ضعيفاً: ج. حال
 - یدعون ربهم خوفاً: ج. مفعول له

۵. أ. عامل منادا چیست؟ ب. «منادای غیر مختوم به تاء تأنیث» در چه صورتی می‌تواند مرخّم شود؟ ۱۹۵/۶ و ۱۹۳/۱۳ (ع: ۱ د: ۱)
- أ. ۱. فعلی محذوف مانند ادعوا. ۲. حرف نداء.
- ب. ۱. علم باشد. ۲. بیش از سه حرف داشته باشد. ۳. مرکّب اضافی نباشد.
۶. أ. استثناء مفرّغ را تعریف کرده و مثال بزنید. ب. اعراب و نقش مستثنیٰ در این استثناء چیست؟ ۲۰۰/۱۴ (ع: ۲ د: ۳)
- أ. استثنایی که در آن مستثنی منه حذف شده باشد و معمولاً در جمله غیر موجه استعمال می‌شود.
- ب. اعراب و نقش آن به حسب اقتضاء عامل است: رفع بنا بر اینکه فاعل، نائب فاعل، مبتدا یا خبر باشد و نصب بنا بر اینکه مفعول به، له، فیه، مطلق یا حال باشد.
۷. تابع، نوع تابع و متبوع را در مثال‌های زیر مشخص کنید. ۲۳۵-۲۵۰ (ع: ۳ د: ۲)
- أ. فآمنوا بالله ورسوله النبيّ الأُمّیّ:
- ج. رسول: عطف نسق از الله - النبيّ: نعت اوّل از رسول - الأُمّیّ: نعت دوّم از رسول
- ب. فإنّ مع العسر يسراً إنّ مع العسر يسراً:
- ج. إنّ مع العسر يسراً: تأکید (لفظی) از جمله قبل
- ج. يستلونك عن الشهر الحرام قتال فيه:
- ج. قتال: بدل اشتمال از «الشهر الحرام»
- د. جعل الله الكعبة البيت الحرام قياماً للناس:
- ج. البيت (الحرام) عطف بیان (یا بدل) از الكعبة
۸. برای هریک از افعال «نعم» و «بئس» مثالی آورده، فاعل و اسم مخصوص را در آنها مشخص نمایید. ۲۸۴/۸ (ع: ۱ د: ۲)
- أ. نعم الدّین (فاعل) الاسلام (اسم مخصوص)
- ب. بئس القرین (فاعل) الشّیطان (اسم مخصوص)
- * ولا بدّ للقسم من جواب و يجب أن يكون جملة وهي على اشكال: ۱. الفعلية المضارعية المثبتة ... ۳۲۲ (ع: ۱ د: ۲)
۹. شرایط جواب قسم مذکور در عبارت را همراه با مثال بنویسید.
- فلا بدّ أن يقترن باللام ونون التأكيد غالباً (ومن القليل الاقتصار على اللام أو النون فقط) نحو قوله تعالى: «وتالله لأكيدن أصنامكم».